

Рева Олександр Іванович,
курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Березняк Василь Сергійович
старший викладач кафедри
кримінального права та кримінології
кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИКІВ

Злочини у сфері незаконного обігу наркотиків останні роки набули широкого розповсюдження на території України і посідають друге місце за поширеністю серед усіх видів злочинів (зокрема, виходячи зі статистики по кількості засуджених осіб) [1].

Крім загальновідомого згубного впливу наркотичних засобів на здоров'я людини, що вживає їх, подальшого деградування особистості, можуть настати негативні наслідки у вигляді притягнення до кримінальної відповідальності, передбаченої кримінальним законодавством, що, як правило, тягне за собою вид кримінально-правового примусу – позбавлення волі [2].

Відповідно до чинного кримінального законодавства наркотичні засоби – це заборонені у вільному обігу речовини. Закон України «Про обіг наркотичних речовин» з урахуванням міжнародних зобов'язань України регулює суспільні відносини в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, визначає повноваження органів виконавчої влади, права та обов'язки юридичних осіб і громадян, які беруть участь у такому обігу на території України [3].

До них відносяться, зокрема, соломка макова, марихуана (рослини конопель), опій, гашиш, кокаїн, героїн тощо. Законом передбачена кримінальна відповідальність за незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин, вчинених як без мети збуту (тобто для особистого вживання), так і з метою збуту, при цьому законодавець визначив за вчинення другої категорії злочинів більш жорсткі санкції [7, с. 32].

У чинному кримінальному кодексі України є ряд статей, що

передбачають кримінальну відповідальність за вчинення злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. Слід зазначити, що найбільш часто особи притягуються до кримінальної відповідальності за статтями 309 і 307 КК України [2].

Кримінальна відповідальність за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання з метою збуту чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів передбачена статтею 307 КК.

Аналогічні дії щодо зазначених предметів, вчинені без мети збуту, утворюють склад злочину, передбачений статтею 309 КК, а таке ж діяння з прекурсорами кваліфікуються за статтею 311 КК [2].

Частина 3 ст. 309 Кримінального кодексу України передбачає кваліфікуючі ознаки, які виражаються в залученні до злочинної діяльності неповнолітнього особи (тобто особа до 18 років); предмет таких дій виражений в особливо великих розмірах [2].

Кримінальна відповідальність передбачена за обіг:

- 1) наркотичних засобів (наприклад, канабіс (подрібнена конопля, марихуана), героїн, кокаїн, опій, макова соломка, трамадол, метадон тощо);
- 2) психотропних речовин (наприклад, ЛСД, мескалін, метамфетамін, фен, інші амфетаміни тощо);
- 3) аналогів наркотичних засобів та психотропних речовин [2; 4].

Якщо особа, яка добровільно здала наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги і вказала на джерело їх придбання або сприяла розкриттю злочинів, пов'язаних з незаконним обігом, то така особа звільняється від кримінальної відповідальності за незаконне їх виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання (частина перша цієї статті, частина перша статті 309 цього Кодексу) [5].

Також Кримінальний кодекс України містить ряд інших статей, що передбачають відповідальність за: схилення до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (стаття 315 КК України); незаконне публічне вживання наркотичних засобів (стаття 316 КК України); незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (стаття 314 КК України) та інші [2].

Для кваліфікації дій особи за ч. 2 ст. 309 КК України (незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту) за кваліфікуючою ознакою «вчинення особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК України» з урахуванням положень ст. 33 КК України (сукупність злочинів) не є

обов'язковою наявністю факту засудження особи за однією із цих статей [2].

Тема наркотичних речовин є болючим питанням для нашого суспільства. Незважаючи на те, що наркотичні речовини за останні роки стали глобальною проблемою, з якою борються правоохоронні органи, тема наркотичних речовин досить часто стає важелем тиску не тільки на осіб винних у вчиненні таких правопорушень, а й на добропорядних людей [6].

Кримінальна відповідальність за ці злочини відповідає міжнародним договорам України, які передбачають обов'язки держав переслідувати осіб, винних в незаконному обігу предметів, що становлять підвищену небезпеку для здоров'я населення, в першу чергу наркотичних засобів.

Будь-яка фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку та вчинила діяння передбачені об'єктивною стороною конкретного складу злочину, як правило, може визнаватися суб'єктом злочину в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Водночас знижений вік відповідальності за заволодіння наркотичними засобами шляхом крадіжки, грабежу, розбою і вимагання – це відповідно фізичні особи, які досягли 14-річного віку.

Тільки спеціальним суб'єктом можливе вчинення таких злочинів, як заволодіння наркотичними засобами шляхом зловживання службовим становищем, незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів, порушення правил поведінки з наркотичними засобами, отруйними і сильнодіючими речовинами, біологічними агентами чи токсинами [7].

Отже, чинним законодавством передбачена не тільки сувора відповідальність за вчинення правопорушень та злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, а й передбачені підстави звільнення від відповідальності в певних випадках, тобто певні регулятивні важелі, тому особа, яка дійсно бажає покінчити з наркоманією, має реальну можливість зробити це без будь-яких наслідків для себе в частині притягнення до кримінальної або адміністративної відповідальності.

Бібліографічні посилання

1. Статистична інформація стосовно ув'язнених Державної кримінально-виконавчої служби України станом на 1 липня 2019 року. URL: <https://kvs.gov.ua/2019/harakteristika/01.06.2019.pdf> (дата звернення: 27.01.2020).
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14> (дата звернення: 20.01.2020).
3. Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів: Закон України в редакції від 01.09.2009 № 863-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/863-14> (дата звернення: 20.01.2020).

4. Данилевська Ю.О., Каменський Д.В. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення: проблеми кримінально-правової кваліфікації: практичний посібник. Луганськ: ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2013. 226 с.

5. Крут К.О. Поняття збуту наркотичних засобів та його місце у незаконному наркообігу. *Форум права*. 2013. № 1. С. 525-531.

6. Наркозлочинність: кримінологічна характеристика та запобігання: наук.-практ. посіб. За заг. ред. А. П. Закалюка. К., 2016. 296 с.

7. Осипенко А.І. Форми протидії незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, що застосовуються ОВС. *Право і суспільство*, 2014. № 3. С. 205-211.

Рец Віолетта Володимирівна,

курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Березняк Василь Сергійович

старший викладач кафедри
кримінального права та кримінології
кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ МЕДИЧНОЇ МАРИХУАНИ В УКРАЇНІ: ЗА І ПРОТИ

Питання легалізації марихуани як фармацевтичного засобу хвилює громадськість вже не один рік. Українське суспільство фактично розділилося на два табори: ті, хто підтримує легалізацію, розуміючи, що це прогресивний крок у сучасній вітчизняній медицині і ті, хто категорично проти даного заходу, вважаючи, що це збільшить число осіб, які вживають речовину як наркотичний засіб і держава не матиме жодних важелів впливу кримінально-правового характеру в подальшому. Певна частка істини присутня в обох сторін, проте науковцям і посадовцям до сьогодні досить важко відповісти на питання легалізації однозначно: чи це не є надто сміливим кроком для України, а переконання противників легалізації надто стереотипними?